

İSRAEL'DEKİ TÜRKİYELİLER BİRLİĞİ

התאחדות יוצאי תורכיה בישראל

Ana Sayfa Hakkımızda Türkiyeli Değerlerimiz Ladino/Ibranice Kurslar ve Burslar Kitaplık Kavram Yazarlar Haberler Sosyal Etkinlikler İsrail/Türkiye Altın Rehber İletişim

Yom haŞoa ve "Holokost Tüketimi"

Ölüm kampı Auschwitz-Birkenau'un 1945'te Kızıl Ordu tarafından kurtarıldığı gün olan 27 Ocak (1945) tarihini Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 2005 yılında *Uluslararası Holokost'u Anma Günü* olarak tesis etmişken, bundan çok daha önce İsrail Parlamentosu 1951'de kabul ettiği bir kanun tasarısıyla 1943 Varşova Ghetosundaki ayaklanmanın başladığı ve İbrani takvimine göre "nissan" ayının 27'sine düşen יום השואה / *Yom haŞoa*, her yıl İsrail'de ve tüm dünyadaki Yahudi Diasporası'nda ayrıca anılmaktadır. Bu gün, 2021 yılında 7 Nisan'a düşüyor...

Değerli araştırmacı Rifat N. Bali'nin 2017 yılında yayımlanan kapsamlı kitabı *"Türkiye'de Holokost Tüketimi"*, yukarıda değindiğim bu iki günün Türkiye'de ne zamandan beri, hangi açık/belirtilmeyen gerekçelerle, nerelerde ve nasıl anıldığını incelerken, birtakım önemli kaynakları ve yazarın bazı çıkarımlarıyla yorumlarını içeriyor. İsrail'deki Türkiyeliler Birliği, önümüzdeki haftalarda kitabın yazarıyla bu konuda ayrıntılı bir zoom programı yapacaktır.

Türkiye'de Holokost Tüketimi sorunsalına, bilimselliğe öykünen alışlagelmiş biçimiyle değişik açılardan yaklaşmayı yeğliyor Bali: "Holokost Türkiye'de nasıl algılanmakta?", "Türk Yahudi Toplumu ve Holokost", "Holokost'u araştıran ilk kurumlar" gibi konuları, 10 ile 20 sayfa arası uzunluğundaki bölümler içerisinde ele aldıktan sonra, "Türk Devlet Erkânının Yad Vashem ziyaretleri" ve daha geniş tuttuğu "Dışişleri Bakanlığının hedefi: İHRA'ya üye olmak", "İHRA'ya üye olmak için atılan adımlar" ve "(Dış İşleri Bakanlığının) ikinci hedefi: 'Uluslararası Dürüst' sayısını arttırmak" başlıklı bölümlerde, daha kitabın "Giriş"inde açıkça belirtmiş olduğu *"...Holokost'a karşı aniden başgösteren ilginin ne kadar samimi ve ne kadar sahici olduğu cevaplanması gereken bir sualdir."* çıkarımına yer veriyor. Hiç kuşkusuz, yazarın ilgisini çeken şunlardı: *"...aniden başlayan ve hızla ivme kazanan bir tempo ile birbirleriyle zit gündemlere sahip değişik taraflar, yani a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti, b) aynı devlete muhalif ve eleştirel tavır ile bilinen sivil toplum kuruluşları (STK), aydınlar, insan hakları aktivistleri, c) edebiyat, kültür ve sanat aleminin önde gelen figürleri Holokost'u aniden keşfedip Holokost olgusundan her platformda söz etmeye başlayacaklardı."* (her iki alıntı, kitabın 23. sayfasındandır) Bir sonraki sayfada ise *"Bu çalışmanın amacı, (...) aniden alevin bacayı sardığı bir 'aşk hikâyesi'ne benzeyen bu 'Holokost sevdası'nın ortaya çıkış sebeplerini önce anlamaya, sonra da okura anlatmaya çalışmaktır"* diyen Rifat Bali, aslında "Giriş" bölümünün son paragrafında noktayı koyarak, *"...bu şaşırıcı ilgi(nin) sahici olmadığını" savlıyor ve bunun her* *"...Holokost'un Türkiye'de nasıl metalaştırıldığı, ara* *sunda yapılan ilk çalışma" olduğunu belirtiyor.*

Bize Yazın

47 sayfalık hacmiyle kitabın neredeyse sekizde birini bulan "Sonuç" bölümü ise, a) Dışişleri Bakanlığı, b) STK, (kimi solcu) aktivist ve eğitimciler ile c) Türk Musevi Toplumu'nun kamuoyunu Holokost konusunda "gerçekten aydınlatmak istiyorlar mı?" (s.281) sorusu ile başlıyor. Ardından, Rifat Bali'nin geniş ve bol örnekli açıklamalarıyla alıntılarının eşliğinde Anın "Türk Yahudi toplumunu ve onun güzelleştirilmiş ve resmi söyleme uygunluk sağlamış tarih anlatımını emsal olarak kullanıp, azınlıkların Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde huzurlu bir hayat sürdüklerini idda etmek", keza "Holokost'un biricikliği ve benzersizliği" savını kullanarak da "Ermeni Soykırımı iddialarını savuşturmak..." (s.282) gibi yorumları yer almakta... B grubundakilerinin ise "kendilerine yeni bir 'iş alanı' yarattığını" (s.300) veya "saf" (s.301) davrandıklarını, bazı sözlerini de "heyecanlı, duygusal ve idealist" (s.297) bulmakta. Özellikle Anın eylemlerini destekleyen C'nin liderlerine gelince - onlar, (Bali'nin sık sık ve severek kullandığı) "Devletin Örnek Yurttaşları" sıfatıyla devletlerine hizmet etmek ve 'makbul vatandaş' olduklarını tekrar tekrar ispatlamak, böylece de müesses nizam ile olan ilişkilerinde herhangi bir pürüz yaratmamak" (s.290) amacıyla oldukları dışı vurulmakta!..

Ne yazık ki, hiç bir "siyasal amaç" gütmemiş, her hangi bir "metalaştırma" düşüncesinden doğmamış ve dolayısıyla Şoa'yı araçsallaştırmadan anan sayısız üstün nitelikli etkinliğe hiç değinmiyor sayın Bali...

İşte bu etkinliklerin asal amacı, Şoa'yı anarken bu kara günlerin bazı tanıklarını bizzat kamuoyunun huzuruna çıkarıp onların kişisel bilgilerini/anılarını aktarmak, o günleri kültürel/sanatsal gösterilerle gözlerimizin önüne getirmek ve -belki de en önemlisi- bizzat "faillerin çocukları" ile kıyma uğramış olan halkın mensuplarını karşı karşıya getirerek, bu bağlamda duygularını paylaşmaktır.

Sayın Bali araştırmalarında belki rastlamamıştır - bu son değindiğimiz amaca yönelik olarak İstanbul Alman Lisesi'nin edebiyat öğretmeni **Gerhard Nurtsch**, 2004 Yom haShoa haftasında Ulus Özel Musevi Lisesi'ndeki bir etkinlikte Yahudi ozan Paul Celan'ın Şoa şiirlerini Almanca olarak okumuştur, Türkçe çevirilerini ise, hiç bir karşılık beklemeden tiyatro sanatçısı **Tilbe Saran** ve **Cüneyt Türel**den dinlemiştik; kalabalık bir davetli topluluğunun bulunduğu aynı akşam, döneminin Alman Başkonsolosu **Reiner Möckelmann**, Max Bruch'un viyolonsel için bestelediği "Kol Nidrei" sonatını seslendirmişti. İstanbul Aşkenaz Sinagogu'ndaki 2011 Yom haShoa etkinliğinde, Avusturya Lisesi Müdürü ve St.Georg Kilisesi Başrahibi **Franz Kangler** konuk konuşmacıydı; aynı mekânda ise 2017 yılında bu görevi yeniden **Möckelmann** üstlenmişti... Gene bu tarihi sinagogda 2015 yılında Şoa tanığı, 86 yaşındaki gazeteci/aktivist **Karl Pfeifer** konuşmuş, Viyana Büyük Sinagogu Başhazanı **Shmuel Barzilai** da duaları yönetmişti. Nisan 2001'de İsraili keman yapımcısı **Amnon Weinstein**'in beraberinde getirdiği, koleksiyonunda bulunan Şoa tanığı tarihi kemanlarda virtüöz **Cahit Aşkın** -gene hiç bir karşılık beklemeden- Neve Şalom Kültür Merkezinde unutulmaz bir dinleti sunmuştu. 27 Ocak 2016 Uluslararası Holokost Anma Gününde Schneidertempel Sanat Merkezinde, o yılın IHRA Başkanlığını sürdüren Macaristan'dan konuk edilen Kontralto **Judit Rajk**, Şoa ezgilerini de içeren bir konser vermişti; aynı yerde de 2004'de **Terezin Toplama Kampı Çocukları**'nın kaleminden gelen resimleri, keza Nisan 2012'de yılında Avusturyalı Roman sanatçı **Ceija Stojka**'nın Auschwitz karakalem çizimleri sergilenmişti.

"Tüketim"den(!) uzak olduğunu varsaydığım bu sanat ağırlıklı etkinliklerin tümünü ve yukarıda sıralanan örneklerin belgelendiği basın haberlerini dipnot olarak buraya almak, yazımızın çerçevesini aşacaktır - ancak eğer Rifat Bali bunları kitabının olası yeni baskılarına ilave etmeyi düşünürse, ilgili haber ve yazıları o yılların Şalom Gazetelerinde kolaylıkla bulabilir!

Etiketler:

İYT- İsrail'deki Türkiyeliler Birliği yazar Dr.Robert SCHILD

f t in

Yazarlar

2 ♡

Bize Yazın